

CCE–C1

CERTIFIKOVANÁ ZKOUŠKA Z ČEŠTINY PRO CIZINCE

ÚROVEŇ C1

MANUÁL PRO PŘÍPRAVU K SUBTESTU PSANÍ

Obsah

1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O SUBTESTU PSANÍ	2
2	CO SE OD TEXTU NA ÚROVNI C1 OČEKÁVÁ	4
3	CHARAKTERISTIKA ÚLOHY.....	4
3.1	Zadání úlohy	4
3.2	Úvaha jako slohový útvar.....	5
3.3	Struktura úvahy	6
3.3.1	Úvod.....	6
3.3.2	Hlavní část textu (stať)	6
3.3.3	Závěr	6
3.3.4	Příklady zpracování úvodu, stati a závěru	7
3.4	Jazyk úvahy.....	9
3.4.1	Koherence a koheze textu	9
3.4.2	Stylistické prostředky	9
3.4.3	Slovní zásoba, gramatické prostředky, interpunkce, pravopis a diakritika	9
3.4.4	Příklady jazykových prostředků	10
4	UKÁZKY OKOMENTOVANÝCH PRACÍ	12

Univerzita Karlova, Ústav jazykové a odborné přípravy
Vratislavova 10/29, 128 00 Praha 2, Česká republika.
Veškerá práva vyhrazena © 2022-11-29

www.ujop.cuni.cz/cce

ÚSTAV JAZYKOVÉ
A ODBORNÉ PŘÍPRAVY
Univerzita Karlova

CERTIFIKOVANÁ ZKOUŠKA
Z ČEŠTINY PRO CIZINCE (CCE)

Manuál pro přípravu k subtestu Psaní na úrovni C1 slouží jako pomocný materiál k přípravě na Certifikovanou zkoušku z češtiny pro cizince (CCE) na této jazykové úrovni. Dozvíte se v něm, jak subtest Psaní na úrovni C1 vypadá formálně (typ úlohy, časový limit, minimální požadovaný počet slov atd.) a jaká jsou očekávání na naplnění jazykové úrovně C1. Získáte také řadu praktických tipů, které vám mohou pomoci uspět, a seznámíte se s konkrétními ukázkami prací a s jejich komentovaným hodnocením. Manuál je tedy určen nejen vám – kandidátům a zájemcům o Certifikovanou zkoušku z češtiny pro cizince (CCE) na úrovni C1, nýbrž také vašim učitelům a všem, kteří vám pomáhají se na tuto zkoušku připravovat.

Pro přípravu na subtest Psaní doporučujeme, abyste se nejprve podívali na to, jak subtest Psaní vypadá (viz **Modelová varianta** CCE–C1). Poté se v tomto *Manuálu* seznámte s očekáváními, která jsou na úroveň C1 kladena, a přemýšlejte, jak je co nejlépe splnit. Zkuste si několik úvah napsat a máte-li možnost, porovnejte své práce s jednotlivými ukázkami, abyste věděli, jak se vám daří naplňovat úroveň C1. Můžete o pomoc požádat také svého učitele nebo jinou osobu, která vám s přípravou na zkoušku pomáhá.

Přejeme hodně štěstí u zkoušky.

Tým Výzkumného a testovacího centra ÚJOP UK

1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O SUBTESTU PSANÍ

Subtest Psaní obsahuje jednu úlohu, na jejíž splnění je časový limit **90 minut**.

Máte napsat úvahový text na téma, které se týká určitého společenského jevu, problému, aktuálního nebo kontroverzního tématu. Můžete si vybrat ze dvou témat. Při psaní máte postupovat podle instrukcí a bodů uvedených v zadání.

Musíte napsat **minimálně 350 slov, maximálně však 450 slov**. Zadání úlohy bude na samostatném listu. Text musíte psát do záznamového archu obyčejnou tužkou, kterou dostanete u zkoušky. Dostanete také papír, který můžete použít na svoje poznámky. List se zadáním, záznamový arch i papír s poznámkami na konci testu odevzdáte administrátorovi. Do záznamového archu musíte psát čitelně. **Pokud bude váš text z větší části nečitelný, nebude hodnocen a za celou úlohu získáte 0 bodů.**

Své texty pište na vytištěné řádky. Musíte psát psacím písmem (příklad: *Petr je student*), nebo tiskacím písmem (příklad: Petr je student). **Nesmíte psát jen velkými písmeny** (příklad: ~~PETR JE STUDENT~~), protože hodnotitelé nemůžou rozlišit, zda umíte používat správně malá a velká písmena.

Zadání je vždy vytvořeno tak, aby vám umožnilo předvést jazykové dovednosti v českém jazyce na úrovni C1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ). Proto byste si měli velmi pečlivě přečíst celé zadání, ve svém písemném projevu úkol podrobně zpracovat a snažit se ukázat co svých nejvíce ze svých jazykových znalostí a dovedností.

Na modelové zadání úlohy se můžete podívat zde:

Nové zadání si také můžete vyzkoušet NANEČISTO. Více informací zde:

Úvaha

max. 29 bodů

Vyberte si jedno ze dvou témat (A, nebo B) a vybrané téma označte. Napište text o délce minimálně 350 slov, maximálně 450 slov.

A**B**

Téma A: V dnešní uspěchané době stále řešíme budoucnost, místo abychom plně prožívali přítomnost.

Napište úvahu, ve které se zamyslíte:

- nad příčinami současné uspěchané doby,
- nad tím, jaké mohou být její důsledky pro náš život,
- nad tím, zda je důležité žít přítomností.

V úvaze se můžete, ale nemusíte inspirovat níže uvedenými myšlenkami.

Žijeme v době, která je velmi uspěchaná, všechno musí být rychle uděláno, rychle prožito a pak i rychle zapomenuto. Stále myslíme na to, co musíme stihnout, a budoucnost je pro nás důležitější než to, co se děje v přítomnosti. Život nám tak ale může protéct mezi prsty a my se ani nedozvíme, jaký měl vlastně smysl.

(z médií, upraveno)

Téma B: Měli bychom kolonizovat vesmír, nebo je to celé nesmysl?

Napište úvahu, ve které se zamyslíte nad tím:

- proč se lidé chtějí zabydlet i jinde ve vesmíru,
- zda by se mělo do osidlování vesmíru investovat,
- jaké by to mohlo mít důsledky pro naši planetu.

V úvaze se můžete, ale nemusíte inspirovat níže uvedenými myšlenkami.

Kolonizovat sluneční soustavu je snem člověka od pradávna, ale ještě intenzivněji od doby, kdy přistál na Měsíci. Mnoho firem se snaží osídlit planetu Mars. Někteří miliardáři financují vesmírné projekty a hovoří o tom, že je třeba z lidí učinit mezikontinentální rasu. Ale proč to všechno? Neměli bychom se spíš věnovat problémům naší planety?

(z médií, upraveno)

2 CO SE OD TEXTU NA ÚROVNI C1 OČEKÁVÁ

Na úrovni C1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ) byste kromě dalších znalostí a dovedností měli prokázat, že dokážete následující:¹

- ✓ vyjadřovat se jasně a stylisticky adekvátně k širokému okruhu všeobecných, akademických, profesních nebo i jiných témat;
- ✓ napsat srozumitelné, podrobné, logické a dobře strukturované texty;
- ✓ zdůraznit podstatné myšlenky;
- ✓ podrobně rozvést své názory/stanoviska/myšlenky a podpořit je argumenty a relevantními příklady;
- ✓ zhodnotit názory jiných a vyjádřit se k nim;
- ✓ vyjádřit míru jistoty, pochybnosti, pravděpodobnosti apod.;
- ✓ zvolit přesvědčivý a přirozený styl odpovídající žánru úvahy;
- ✓ používat složitější větné struktury a adekvátní spojovací výrazy;
- ✓ používat široký repertoár slovní zásoby k danému tématu včetně idiomů;
- ✓ psát gramaticky přesně;
- ✓ psát pravopisně správně;
- ✓ používat správně interpunkci;
- ✓ vhodně strukturovat delší text do odstavců.

3 CHARAKTERISTIKA ÚLOHY

3.1 Zadání úlohy

Požadovaným slohovým útvarem je úvaha. Pro napsání úvahy si můžete zvolit jedno ze dvou témat. Každé téma vždy představuje určitý společenský jev či problém a má formu otázky či teze (stručného tvrzení). Dále jsou specifikovány tři body, nad kterými se máte zamyslet. **Pokud není zadané téma dodrženo, úloha se dále nehodnotí a dostanete 0 bodů.**

Na konci každého zadání je v rámečku uveden krátký text, který vám nabízí inspiraci, jakým směrem by se mohlo vaše zamyšlení ubírat. Tímto textem se můžete, ale nemusíte inspirovat.

Měli byste napsat minimálně 350 slov, maximálně však 450 slov. Jako jedno slovo se počítá každé grafické slovo, tj. slovo oddělené od ostatních mezerami. Data a časové údaje psané číslicemi se také počítají jako jedno slovo, např. 8. 5. 2022 = jedno slovo, 1 360 286 = jedno slovo.

Pokud napíšete méně než 350 slov, úloha se dále nehodnotí a dostanete 0 bodů. Pokud napíšete více než 450 slov, úloha se dále hodnotí, ale nebude vám přidělen bod za dodržení rozsahu textu.

¹ Adaptováno podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, str. 24–29, 63–67, 74, 85, 112–120, 127–132 a Companion Volume str. 74–80, 90–95, 130–142.

RADY A TIPY

- **Výběr tématu dobře zvažte**, vyberte si to, o kterém dokážete komplexněji uvažovat.
- Zvoleného tématu se držte, **neodbíhejte od něj**, neztrácejte čas uvažováním o jiných, i když podobných tématech.
- Musíte se dostatečně a adekvátně **vyjádřit ke všem třem bodům zadání**.
- Váš text by neměl obsahovat irelevantní myšlenky, které nesouvisejí se zadáním a zvoleným tématem.
- **Nepřepisujte** do své úvahy **věty ze zadání či z krátkého textu**. **Parafrázujte** je, přicházejte s vlastními myšlenkami. Zadání a citát by měly být pouze inspirací, můžete je rozvíjet nebo se vůči nim i vymezit.

3.2 Úvaha jako slohový útvar

Úvaha je slohový útvar, ve kterém se máte zamyslet nad zvoleným tématem, a to na základě obecných poznatků, vlastních názorů, postojů a životních zkušeností.

Úvaha vychází primárně z vašeho subjektivního pohledu, zároveň byste však měli být schopni uvažovat o tématu i z širší perspektivy, zvažovat i možná opačná nebo odlišná stanoviska a argumenty. V úvaze se projevuje úroveň vašeho myšlení, míra životní zkušenosti, subjektivní názory a postoje. Svými argumenty máte vést čtenáře k zamyšlení nad problémem. Nemusíte nalézt konkrétní řešení problému, ale měli byste uvést smysluplné podněty ke zvolené problematice.

O daném problému je nutné uvažovat z různých úhlů pohledu: zaujímat a formulovat vlastní stanoviska, polemizovat, argumentovat ve prospěch svého názoru, ale i proti němu, případně uvádět a zvažovat či analyzovat protiargumenty, názory a postoje zastánců opačného stanoviska.

Argumenty, názory, stanoviska atd. musí být formulovány jasně a srozumitelně. Čtenář si nemůže sám domýšlet, co jste chtěli vyjádřit, nebo dedukovat vaše postoje.

Váš text musí respektovat žánr úvahy. **Pokud text úvahový není, úloha se dále nehodnotí a dostanete za ni 0 bodů.**

RADY A TIPY

- V úvaze **polemizujte, argumentujte** ve prospěch svého názoru, ale i proti němu.
- Pokud uvádíte konkrétní příklady a zkušenosti, měly by sloužit pro ilustraci či doplnění obecné teze, argumentu či myšlenky.
- Vaše vlastní myšlenky a názory by měly být jasně rozpoznatelné od objektivních fakt.
- **Neopakujte stejné myšlenky**, nepoučujte ani nemoralizujte.
- Neomezujte svůj text na vyprávění konkrétních zážitků, příběhů či událostí, popisy lidí či věcí.

3.3 Struktura úvahy

Úvaha musí mít logickou stavbu, myšlenky musí být propojeny tematicky i jazykově, nelze přecházet od jedné myšlenky ke druhé bez jasné souvislosti. Je vhodné si nejprve promyslet osnovu nebo koncept s hlavní myšlenkou, argumenty a příklady, se kterými budete pracovat.

Nejprve uveďte čtenáře do problematiky, poté přejděte ke zpracování hlavní části textu a v ní promyšleně postupujte od obecných myšlenek k jednotlivým faktům/názorům/stanoviskům, nebo naopak vyjděte z jednotlivostí a poté zobecňujte. V závěru je pak nutné myšlenky shrnout, vyvodit z nich závěry či jinak text zakončit.

Je vhodné dodržet následující strukturu:

3.3.1 Úvod

Jde o uvedení do problematiky na základě zadání. V úvodu je vhodné vyjít ze základní teze nebo otázky, která je tučně uvedena v zadání a naznačit, čím se další text bude zabývat, jakým směrem se bude zamyšlení ubírat, proč je toto téma zajímavé, aktuální a důležité atp. V úvodu můžete též klást otázky, na které pak budete dále v textu odpovídat, nebo se nad nimi budete zamýšlet. Úvod by měl být samostatným a graficky jasně odděleným odstavcem.

3.3.2 Hlavní část textu (stat)

Ve stati analyzujete problém, téma. Jde o jádro úvahy, o její klíčovou část. Je vhodné se nejprve zaměřit na nejsilnější tematickou složku zadání a pak případně uvažovat o těch méně významných. Myšlenky a argumenty by měly být podložené a promyšlené, neměly by se opakovat, ale měly by se rozvíjet a logicky navazovat na sebe. Musíte zapřemýšlet o všech třech bodech zadání.

3.3.3 Závěr

Závěr by měl čtenáři jasně naznačit, že vaše uvažování dospělo ke svému závěru, a proto text končí. Lze k tomu využít různé způsoby: shrnutí základních myšlenek a vyvození závěrů; návrh řešení problému; pointa, která zdůrazní hlavní myšlenku textu; otevřený závěr (např. řečnická otázka). Závěr musí být samostatným a graficky jasně odděleným odstavcem.

RADY A TIPY

- Než začnete psát úvahu načisto, **promyslete a poznamenejte si osnovu** nebo si načrtněte myšlenkovou mapu. U zkoušky budete mít k dispozici papír na poznámky.
- Jednotlivé myšlenky na sebe musí **logicky navazovat**, aby čtenář mohl bez obtíží sledovat tok vašich myšlenek a aby se mohl zamýšlet se spolu s vámi.
- Doporučujeme vám **rozčlenit text do 5 odstavců** (1 odstavec v úvodu, tři odstavce stati, 1 odstavec v závěru).
- Části textu a jednotlivé odstavce na sebe také musí **logicky navazovat**. Čtenář by se neměl v textu vracet, aby pochopil vaši myšlenkovou linii.

3.3.4 Příklady zpracování úvodu, stati a závěru

Téma A: V dnešní uspěchané době stále řešíme budoucnost, místo abychom plně prožívali přítomnost.

Napište úvahu, ve které se zamyslíte:

- nad příčinami současné uspěchané doby,
- nad tím, jaké mohou být její důsledky pro náš život,
- nad tím, zda je důležité žít přítomností.

V úvaze se můžete, ale nemusíte inspirovat níže uvedenými myšlenkami.

Žijeme v době, která je velmi uspěchaná, všechno musí být rychle uděláno, rychle prožito a pak i rychle zapomenuto. Stále myslíme na to, co musíme stihnout, a budoucnost je pro nás důležitější než to, co se děje v přítomnosti. Život nám tak ale může protéct mezi prsty a my se ani nedozvíme, jaký měl vlastně smysl.

(z médií, upraveno)

Ukázky vhodně zpracovaného úvodu²

Ukázka 1

„Čas letí jako bláznivý, já nechytím ho ani vy...“, zpívá se dokonce i v známe písničce o tolik diskutovaném čase. Ano, tato relativně konstantní, a přitom neustále se měnící veličina „čas“, která existuje jak všude kolem, tak i v nás, stala se už v dávné minulosti předmětem studií mnoha filozofů, fyziků, chemiků, lékařů, vědců, alchymistů, nebo také námětem pro básníky, filmaře, či kouzelníky.

Ukázka 2

Uspěchanost a zaměření se na budování skvělé budoucnosti je novodobá mantra současnosti. Mohlo by se zdát, že kdo někam nespěchá, jako by nebyl. Až donedávna. Celý svět se zastavil, všudypřítomná korona krize nás přinutila přehodnotit svoje životní priority.

Ukázka 3

Jednou někdo řekl: „Minulost je historií, budoucnost je tajemstvím a přítomnost je darem“. Každý z nás máme nějakou představu o tom, jak by měl vypadat náš život, ale nevšichni si uvědomujeme co doopravdy znamená žít plným životem. Co je lepší? Dávat přednost tomu, co se děje současně, nebo se soustředit na to, co nás teprve čeká?

² Všechny ukázky jsou v Manuálu uvedeny v původním znění bez jazykové korektury.

Ukázka vhodně zpracované stati (tři bodů zadání)

Zamyšlení nad prvním bodem zadání – příčiny současné uspěchané doby

Jeden z důvodů, proč dnes tolik spěcháme, je naše potřeba a utkvělá potřeba myslet na budoucnost z důvodu jistoty. Myslíme si, že pokud stihneme, uděláme a dopřejeme si vše, co nám přítomnost přináší a nabízí, čeká na nás a naše děti lepší život i za cenu, že si nepřipouštíme to, že mnoho z nás jede v režimu naprogramovaného autopilota, bez toho, abychom si prožité chvíle víc uvědomovali a těšili se z nich. Bohužel, k této utkvělé představě vychováváme i své děti, když jim často na otázky odpovídáme například potom, teď ne nebo až to dodělám. Děti od svých rodičů získávají návyk, že tato chvíle, čili přítomnost není důležitá a vše se odkládá do budoucna, které je důležitější nežli pouhý okamžik přítomnosti.

Zamyšlení nad druhým bodem zadání – možné důsledky uspěchané doby pro náš život

Důsledkem našeho každodenního snažení a spěchání za lepší budoucností bývá zklamání, že nám život utekl jako voda, aniž bychom měli radost z toho, co jsme zažili, radost ze společně strávených chvil, prostě radost z vědomého prožitku každého dne.

Zamyšlení nad třetím bodem zadání – zda je důležité žít přítomností

Většina lidí si na sklonku svého života položí otázku, jestli ten jejich život stál za to, aby se nebáli smrti jenom proto, že nestihli ještě mnoho věcí udělat a zažít. Proto si myslím, že je pro všechny generace důležité žít přítomností, umět si udělat čas na vše, co nám dává smysl a je pro nás důležité.

Ukázky vhodně zpracovaného závěru

Ukázka 1

Podle mého názoru, vlastně přítomnost tvoří budoucnost. Každá chvíle, každá nejmenší událost má obrovský vliv na to, co se stane příště. Podle Buddhy, každý člověk by měl být přítomen, a prožívat ty malé chvíle, protože jinak, nám život protékne mezi prsty.

Ukázka 2

Co je nejdůležitější? Vrátit se k podstatě života a každý den nejen rozvíjet se, myslet na to, co bude a na to čekat, ale také všimnout si toho, jaký dar máme ve svém životě nyní. Milovanou osobu, dítě, na které jsme dlouho čekali nebo prostě klid a zdraví, které chybí mnoha lidem ve světě? Záleží to na tom, co komu zahřívá srdce a hlavu. Jedna věc je jistá. Bez dnešního dne nepoznáme tajemství toho zítřejšího.

Ukázka 3

Kdosi moudrý kdysi řekl, že je jeden jediný den, ve kterém něco můžeme změnit a to je právě dnes. Včerejšek už nezměníme a zítřek je nejistý. Žít v přítomném okamžiku je umění, o které se snaží prostřednictvím meditace spousta lidí. Díky metodě „mindfulness“ se můžeme snadno vrátit ke své podstatě a prodýchat se až do svého nitra. A věřte mi, stojí to za to!

3.4 Jazyk úvahy

Úvahu píšete s ohledem na čtenáře a to, jak se vyjadřujete, by mělo čtení usnadňovat, případně zpříjemňovat, ozvlášťňovat. Úvaha by měla být napsána spisovným jazykem. Volba jazykových prostředků a váš jazykový projev by měly vykazovat vysokou míru správnosti, měli byste používat široký repertoár slovní zásoby, gramatických struktur i kohezních prostředků. O jednotlivých jazykových prostředcích se zmiňujeme níže v oddílech 3.4.1.–3.4.3., konkrétní příklady uvádíme v oddíle 3.4.4.

3.4.1 Koherence a koheze textu

Text úvahy by měl být koherentní, tj. **souvislý a smysluplný**. Měla by být patrná **obsahová souvislost jednotlivých částí textu**, myšlenky by tedy měly navazovat a **logicky se rozvíjet** pomocí prostředků koheze (**textové návaznosti**). Také na úrovni slovních spojení, vět a souvětí by měl být text vhodně propojen, a to spojkami, spojovacími výrazy, prostředky pro tematizaci a členění textu apod. Čtenář by měl bez potíží plynule text číst a interpretovat, neměl by se v textu vracet proto, aby porozuměl vaší myšlenkové linii. Proto je nezbytné přesně vyjadřovat kauzální vztahy (příčina/důvod, přípustka, podmínka, účel, důsledek) a logické souvislosti mezi větami.

3.4.2 Stylistické prostředky

V textu úvahy by měly být použity různé stylistické prostředky. Můžete se **obracet na čtenáře**, udržovat s ním kontakt, např. pomocí 1. osoby plurálu. Pomocí kondicionálu lze vyjadřovat např. **pravděpodobnost, možnost či pochybnost**. Je vhodné používat **řečnické otázky**, na které není nutné odpovídat, které však napomáhají k rozvoji textu a nastolení nového problému. Dalšími stylistickými prostředky užívanými v úvaze jsou **neukončené výpovědi, zvolací a práci věty** atd. Nemusíte využívat všechny prostředky, stačí, když použijete jen některé z nich.

3.4.3 Slovní zásoba, gramatické prostředky, interpunkce, pravopis a diakritika

Slovní zásoba by měla odpovídat zadání a úrovni C1, tzn. že by měla být velmi **široká a funkční pro daný kontext i téma** a měla by být použita přesně. V textu úvahy by se neměla téměř opakovat.

Rozsah gramatických prostředků by měl odpovídat zadání a úrovni C1, tzn. že by měl být **velmi široký, funkční a přesný pro daný kontext**. Neměla by se už vyskytovat žádná vážnější pochybení.

Správný by měl být rovněž **slovosled, interpunkce, pravopis a diakritika**. Na úrovni C1 je **očekávána vysoká míra správnosti**, ojedinělé chyby jsou spíše výjimkou či opomenutím, nevyskytují se systematicky.

3.4.4 Příklady jazykových prostředků

Prostředky koheze a koherence

Spojky a spojovací výrazy (např. spojky + advebia typu takže, navíc...), sekvencování (např. za prvé, za druhé, z jedné strany, z druhé strany, nejdříve, dále), připomínání (např. jak jsem již uvedl dříve), tematizace (takže, nyní, co se tohoto týká atd.), glosování (např. jmenovitě, například, myslím tím toto), ilokuce (např. znovu zdůrazňuji, abychom to shrnuli, na závěr / závěrem lze) atd.

Vyjadřování příčiny nebo důvodu

neboť, vždyť, totiž, protože, poněvadž, jelikož, vzhledem k tomu, že..., z toho důvodu, že... atd.
Předpokládám, že ani v blízké budoucnosti armáda nemůže zaniknout, poněvadž nezmizí potřeba chránit své území a svůj národ před agresorem.
Vzhledem k tomu, že stále vyhlížíme budoucnost, neumíme prožít přítomné okamžiky.

Vyjadřování přípustky

ačkoliv, přestože, třebaže, i když, i kdyby, navzdory tomu, že... atd.
Třebaže se k nám často ani nedostaly zprávy o tom, že vojáci pomáhají při živelních katastrofách, bývá jejich pomoc velmi účinná.
I když žijeme v nesmírně uspěchané době, záleží jen na každém z nás, jak si organizujeme čas.

Vyjadřování podmínky

jestliže, kdyby, když, pokud, za předpokladu, že..., v případě, že... atd.
Pokud se ale na problém podíváme z opačného úhlu pohledu, zjistíme, že...

Vyjadřování účelu

aby... / k tomu, aby... / za účelem toho, aby... / v zájmu toho, aby... / kvůli tomu, aby... atd.
Snažme se využít této úvahy k tomu, abychom si vyjasnili svá stanoviska.

Vyjadřování důsledku

proto, (a) tedy, tudíž, (a) tak, (a) tím, tím pádem, takže, čímž... atd.
Současnost je plná nejistot, proto ji sociolog Baumann nazval „dobou tekutou“.
Pokud by se tyto prognózy naplnily, tak by ve volbách zvítězili extremisté, tak by demokratům nezbývalo nic jiného než jít do opozičních lavic.

Interakce se čtenářem pomocí slovesa v imperativu v 1. osobě plurálu

Zamysleme se... / Zvažme i opačnou možnost... / Položme si otázku... / Vyjděme z předpokladu... / Předpokládejme, že... / Chceme-li pochopit... / Představme si... / Podívejme se na problém z jiného úhlu pohledu... atd.

Interakce se čtenářem pomocí vět s kondicinálem

Východiskem by pro nás mohlo být... / Možná bychom se měli snažit žít přítomným okamžikem. / Mohla bych se nyní přiklonit k opačnému názoru, ale... / Kdybychom se zamysleli hlouběji...

Interakce se čtenářem pomocí řečnické otázky

Co když najednou zjistíme, že jsme v životě nestihli to, co má pro nás největší hodnotu?
Kam se ztratila politická kultura?
Odvedly státní instituce dobře svou práci?
Kdo z nás by si nepřál, aby už byl mír a klid?

Využívání neukončené výpovědi, vynechání začátku výpovědi

Život jde dál... / A tak máme, co jsme chtěli ... / ... a bude hůř.

Interakce se čtenářem pomocí zvolacích vět, přacích vět a patetických vyjádření

Mít tak křišťálovou kouli a vidět budoucnost!

Kéž bychom se uměli radovat z maličkostí!

Přece si nenecháme protéct život mezi prsty!

Lexikální prostředky: slovesa vyjadřující myšlenkový proces

Myslím si, že... / Věřím, že... / Zdá se mi, že... / Domnívám se, že... / Jsem přesvědčen, že... / Soudím, že... / Ztotožňuji se s názorem, že... / Sdílím názor, že... / Jsem toho názoru, že... / Přikláním se k názoru... / Rád bych vysvětlil/upozornil... / Pochybuji o tom, že... / Mám za to, že.... atd.

Lexikální prostředky: abstraktní substantiva

pravda / lež / naděje / současnost / budoucnost / dokonalost / celek / svět / společnost / pokrok / podstata / rozpor / rozdíl / možnost / stanovisko / východisko / paradox / optimismus / stabilita atd.

Lexikální prostředky: hodnoticí výrazy, např. adjektiva, adverbia, částice

přesný / zdařilý / potřebný / důvěryhodný / vynikající / komplexní / dílčí / rozporuplný / zanedbatelný / patrně / jistě / určitě / nutně / znovu / pravděpodobně / podobně jako / s největší pravděpodobností / povrchně / mylně / rozhodně / stoprocentně / maximálně / relativně / záměrně / lze / nelze / možná / bohužel / bohudík atd.

Lexikální prostředky: (kontextová) synonyma a antonyma

sobecký – altruistický, důvěryhodný – nespolehlivý atd.

absolutně / bezvýhradně / stoprocentně, relativně / poměrně / podmíněně atd.

Lexikální prostředky: idiomy, přirovnání, obrazná vyjádření

Takoví lidé se pak na stará kolena díví, že nic zajímavého nezažili a že jim život protekl mezi prsty. Ti, kteří mají ostré lokty, to vždy dotáhnou dál.

Čas pádí jako splašený kůň.

Náš život lze přirovnat k cestě vlakem krásnou krajinou.

Kvalitu života ve zrychleném světě bych přirovnala k instantní polévce: je rychle hotová, ale většinou nám nechutná.

RADY A TIPY

- Vyjadřujte se **spisovně**.
- Používejte **lexikum adekvátní vzhledem k úvaze a k zadanému tématu** a pokuste se prokázat, že ovládáte **široký rozsah lexika**.
- Pro vyjádření složitějších myšlenek používejte **adekvátní spojovací výrazy**.
- Použijte některý z výše uvedených stylistických prostředků.
- Na závěr si nechejte čas na **kontrolu pravopisu, diakritiky a interpunkce**.

4 UKÁZKY OKOMENTOVANÝCH PRACÍ

Úvaha

Vyberte si jedno ze dvou témat (A, nebo B) a vybrané téma označte. Napište text o délce minimálně 350 slov, maximálně 450 slov.

A	B
---	---

Téma A: V dnešní uspěchané době stále řešíme budoucnost, místo abychom plně prožívali přítomnost.

Napište úvahu, ve které se zamyslíte:

- nad příčinami současné uspěchané doby,
- nad tím, jaké mohou být její důsledky pro náš život,
- nad tím, zda je důležité žít přítomností.

V úvaze se můžete, ale nemusíte inspirovat níže uvedenými myšlenkami.

Žijeme v době, která je velmi uspěchaná, všechno musí být rychle uděláno, rychle prožito a pak i rychle zapomenuto. Stále myslíme na to, co musíme stihnout, a budoucnost je pro nás důležitější než to, co se děje v přítomnosti. Život nám tak ale může protéct mezi prsty a my se ani nedozvíme, jaký měl vlastně smysl.

(z médií, upraveno)

Ukázka A

Produkce odpovídá úrovni C1 podle kritérií zkoušky CCE

„Uspěchaná – přívlastek, který tak často popisuje dnešní dobu. Zamýšlíme se někdy nad tím, proč to tak vlastně je, proč většina lidí vidí a vnímá současnost právě takto?

Denně poslouchám, co kdo musí všechno stihnout udělat a zařídit, a říkám si to i já sama – spousta povinností, které se na člověka valí z každé strany, škola, práce, domácnost... nekonečný příběh každodenního života většiny z nás. Tolik toho musíme a vlastně i chceme stihnout, že zapomínáme zpomalit, alespoň na chvíli se zastavit a žít, ne jenom přežívat ze dne na den, posouvat se od jednoho cíle k druhému, ale skutečně žít. Soustředíme se hlavně na věci, které musíme zvládnout, které máme před sebou, tedy na budoucnost, no v tom shonu zapomínáme žít v přítomnosti a vychutnávat si život právě teď, ten, který se odehrává v tomto okamžiku.

Je důležité stanovovat si v životě cíle. Cíle totiž dávají našemu životu potřebný smysl. Stejně důležité je ale užívat si i samotnou cestu za jejich dosažením. Právě na cestě za novým cílem na nás čeká množství nových zážitků a zkušeností, všechny ty krásné maličkosti, které nás na konci odmění dosažením nového cíle a dobrým pocitem z prožitku té cesty. Každodenní život nám nabízí tolik možností, jak obohatit a zpříjemnit naši cestu, no často si toho vůbec nevšimneme a pokračujeme dál ve vyjetých kolejkách.

Klademe si někdy otázku, zda nás práce, kterou právě děláme skutečně baví a naplňuje, nebo ji prostě jenom uděláme, ať máme splněno a můžeme jít dál? Zda chvíle v práci, ve škole, s rodinou opravdu prožíváme a užíváme si je, nebo tam prostě jenom jsme, protože se to od nás očekává, je to naší povinností? Zkusme se nad tím zamyslet a možná budeme překvapení, k jakému závěru nás to zamyšlení zavede. Neodmyslitelnou součástí našich životů se totiž stává soustředění se především na to, čeho chceme nebo musíme v budoucnu dosáhnout. To ale způsobuje to, že se nedokážeme soustředit na krásu přítomného okamžiku. Vše, co děláme, najednou děláme pro v podstatě neurčitou a nejasnou budoucnost. Pak se ale může stát, že tady jednoho dne už nebudeme a vlastně jsme si nic pořádně neužili, jen jsme se neustále za něčím honili... život nám protekl mezi prsty. Důležité je vyvážit hranice mezi tím, čeho chceme dosáhnout v budoucnosti a mezi děním v přítomnosti, které nás k tomu cíli dovedou.

Každý den si připomínejme, co nás těší, co nám v životě dělá radost, co máme rádi, vzpomeňme si na nějaký úspěch nebo něco, co se nám povedlo. Všimějme si i drobných úspěchů a radostí, denně se s nimi setkáváme, stačí je jen vnímat. Dejme šanci maličkostem, které v souhrnu dokážou náš život obohatit o množství nezapomenutelných a hodnotných zážitků a zkušeností. Pokud se nám toto povede, náš každodenní život dostane jiný rozměr, nudný stereotyp změníme na cestu plnou nových možností, setkání a pocitů. Naše cesta do budoucnosti bude obohacena o skutečné prožití okamžiků v přítomnosti.

KOMENTÁŘ K UKÁZCE A

Text naplňuje zadaný slohový útvar, **jedná se o úvahu**. V textu jsou obsaženy vlastní myšlenky a stanoviska (např. *Tolik toho musíme a vlastně i chceme stihnout, že zapomínáme zpomalit, alespoň na chvíli se zastavit a ŽÍT, ne jenom přežívat ze dne na den, posouvat se od jednoho cíle k druhému, ale skutečně žít. ... Důležité je vyvážit hranice mezi tím, čeho chceme dosáhnout v budoucnosti a mezi děním v přítomnosti, které nás k tomu cíli dovedou.*).

Text **nesplňuje zadaný maximální počet slov**, obsahuje 479 slov, za kritérium naplnění rozsahu tedy text získává 0 bodů, je však dále hodnocen.

Text **se zabývá tématem**, které je uvedeno v nadpisu zadání.

Text je členěn na 6 odstavců. První odstavec **není jasným úvodem** do problematiky, jak bychom očekávali. Čtenář nezíská jasnou představu o tom, co bude v textu dále pojednáváno, o problému, který bude rozebírán, který byl naznačen v zadání. Je zde pouze položena konkrétní otázka, na kterou pisatel hledá odpověď v následujícím odstavci (*Zamýšlíme se někdy nad tím, proč to tak vlastně je, proč většina lidí vidí a vnímá současnost právě takto?*).

Hlavní část textu (stať) obsahuje 4 odstavce. Pisatel **se zabývá nejdůležitějšími složkami zadání, argumentuje a vyjadřuje své názory a postoje**.

Poslední, tedy 6. odstavec, **je vhodně věnován závěru**, ve kterém pisatel ukazuje cestu, jak je možné žít přítomností (např. *Každý den si připomínejme, co nás těší... / Všimějme si i drobných úspěchů... / Dejme šanci maličkostem...*) a jak nebo čím můžeme obohatit svou budoucnost (*Naše cesta do budoucnosti bude obohacena o skutečné prožití okamžiků v přítomnosti.*).

Celkově se úvaha týká **všech tří bodů** zadání:

- **příčiny současné uspěchané doby** (např. *Denně poslouchám, co kdo musí všechno stihnout udělat a zařídit, a říkám si to i já sama – spousta povinností, které se na člověka valí z každé strany, škola, práce, domácnost... nekonečný příběh každodenního života většiny z nás.*)
- **důsledky pro náš život** (např. *Neodmyslitelnou součástí našich životů se totiž stává soustředění se především na to, čeho chceme nebo musíme v budoucnu dosáhnout. To ale způsobuje to, že se nedokážeme soustředit na krásu přítomného okamžiku. Vše, co děláme, najednou děláme pro v podstatě neurčitou a nejasnou budoucnost. Pak se ale může stát, že tady jednoho dne už nebudeme a vlastně jsme si nic pořádně neužili, jen jsme se neustále za něčím honili...*)
- **zda je důležité žít přítomností** (např. *Každodenní život nám nabízí tolik možností, jak obohatit a zpříjemnit naši cestu, no často si toho vůbec nevšimneme a pokračujeme dál ve vyjetých kolejích. ... Důležité je vyvážit hranice mezi tím, čeho chceme dosáhnout v budoucnosti a mezi děním v přítomnosti, které nás k tomu cíli dovedou.*)

Argumenty, myšlenky a názory jsou v textu zpracovány srozumitelně a kvalitně. Není třeba si nic domýšlet nebo dedukovat, co chtěl pisatel čtenáři sdělit. Argumenty jsou **promyšlené** a jsou **doloženy podrobnostmi a příklady** (např. *Je důležité stanovovat si v životě cíle. Cíle totiž dávají našemu životu potřebný smysl. Stejně důležité je ale užívat si i samotnou cestu za jejich dosažením. Právě na cestě za novým cílem na nás čeká množství nových zážitků a zkušeností, všechny ty krásné maličkosti, které nás na konci odmění dosažením nového cíle a dobrým pocitem z prožitku té cesty.*).

V textu úvahy jsou využity **různé stylistické prostředky**. Pisatel se obrací na čtenáře, udržuje s ním kontakt (např. *Každý den si připomínáme, co nás těší... / Všimněme si i drobných úspěchů... / Dejme šanci maličkostem...*). Používá řečnické otázky (např. *Zamýšlíme se někdy nad tím, proč to tak vlastně je, proč většina lidí vidí a vnímá současnost právě takto? Klademe si někdy otázku, zda nás práce, kterou právě děláme skutečně baví a naplňuje, nebo ji prostě jenom uděláme, ať máme splněno a můžeme jít dál?*). Používá obrazná pojmenování (např. *vychutnávat si život právě teď... / pokračujeme dál ve vyjetých kolejích*) a kontrastní vyjádření (např. *nudný stereotyp změňme na cestu plnou nových možností, setkání a pocitů*).

Text neobsahuje myšlenky, které nesouvisejí se zadáním.

Text je jako **celek koherentní**, ale je nezbytné se při četbě vrátit, abychom si ujasnili **nedostatečnou návaznost myšlenek**. Například tyto dva po sobě jdoucí úseky textu spolu nesouvisejí:

Soustředíme se hlavně na věci, které musíme zvládnout, které máme před sebou, tedy na budoucnost, no v tom shonu zapomínáme žít v přítomnosti a vychutnávat si život právě teď, ten, který se odehrává v tomto okamžiku.

Je důležité stanovovat si v životě cíle. Je důležité stanovovat si v životě cíle. Cíle totiž dávají našemu životu potřebný smysl. Stejně důležité je ale užívat si i samotnou cestu za jejich dosažením.

Je užit **široký repertoár spojek a spojovacích výrazů**, dále např. pisatel využívá opakování za účelem rozvíjení tematické složky (např. *Je důležité stanovovat si v životě cíle. Cíle totiž dávají našemu životu potřebný smysl. Stejně důležité je ale užívat si i samotnou cestu za jejich dosažením. Právě na cestě za novým cílem na nás čeká množství nových zážitků a zkušeností...*). Celkově však v textu **chybí rozčlenění na sekvence** pomocí výrazů typu *za první, za druhé, podívejme se na problém z jedné / druhé strany* atd. a připomínání, např. *jak jsem již uvedl dříve, vraťme se nyní k úvodní otázce*.

V textu se vyskytují některé **chybné spojovací výrazy**, např. opakovaně je užit místo spojky *ale* výraz *no* (např. *Soustředíme se ... na budoucnost, no v tom shonu zapomínáme žít v přítomnosti...*). Spojka

zda je chybně užita ve významu zdali (Zda chvíle v práci, ve škole, s rodinou opravdu prožíváme a užíváme si je, nebo tam prostě jenom jsme, protože se to od nás očekává, je to naší povinností?)

Interpunkce je použita **správně** a podporuje plynulé čtení textu, také slovosled je zvládnutý dobře. **Věty mají promyšlenou a správnou stavbu**, souvětí jsou bohatá a **kvalitou odpovídají úrovni C1**.

Rozsah slovní zásoby a gramatických prostředků odpovídá očekávání vzhledem k zadání a naplňuje úroveň C1. Chyby ve slovní zásobě ani pravopisné a diakritické chyby **se téměř nevyskytují** a text neobsahuje chyby v gramatických prostředcích.

Ukázka B

Produkce neodpovídá úrovni C1 podle kritérií zkoušky CCE

My s vámi žijeme ve velmi zajímavé době. Lidstvo se snaží co nejvíc usnadnit si život. Vymýšlejí se různé přístroje, které dělají všechno rychleji. Místo čtení knihy můžeme poslouchat audio knihu a zároveň řídit nebo uklízet. Místo sportu teď máme různé beauty salony, kde si můžeme udělat hezkou postavu nebo obličej za několik seancí. Ale pojďme se zamyslet o tom, jaké výhody a nevýhody má takový styl života.

Na jednu stranu, svět se mění každý den. Nevíme, co nás čeká, a proto je dobré dbát na budoucnost, přemýšlet o tom, co bude, když budeme starší. V současné době nové technologie velmi ovlivnily náš život. Dneska nemusíme utrácet svůj čas a energii na různé nepříjemné věci jako nakupování potravin v obchodech, čekání ve frontách a tak dále. Koronavirová pandemie také urychlila náš přechod do digitálního světa. Museli jsme se rychle přizpůsobit k novým okolnostem a začít pracovat on-line i studovat on-line. Každý obchod teď má prodejnu on-line, máme on-line přednášky, on-line knihovny a také on-line divadelní představení. Opravdu je lepší využít čas, který jsme utráceli každý den například na cestu, na rodinu, studium, práci nebo sport.

Na druhou stranu, strach před budoucností nutí nás nezastavovat se ani na chvíli, zdokonalovat se a dostávat znalosti, které možná budeme potřebovat. Je velmi důležité být schopnými se adaptovat k různým situacím a změnám ve světě, a proto zapomněli jsme, jak máme žít v tomto momentě. Lidem se zdá, že stejně nic nestíhají, že dělají nějaké věci nedostatečně. Blogery a celebrity ve sociálních sítích ukazují svůj skvělý zajímavý život, jak bydlí, kam jezdí, jak odpočívají. V sociálních sítích se ukazuje jenom ta pozitivní stránka, a my se snažíme dosáhnout stejného úrovně. Lidé začínají žít v panice a úzkostech. Kvalita toho, co děláme začíná být stále nižší a nižší.

Ve dnešní uspěchané době je dobře zamyslet se nad tím, co je pro nás důležité. Možná to, k čemu se připravujeme se nikdy nenastane? Co, když najednou zjistíme, že jsme stejně nestihli to, co má největší hodnotu pro nás a pro náš život? Život se skládá z okamžiku, a okamžik je třeba nejenom plánovat, ale také prožívat.

KOMENTÁŘ K UKÁZCE B

Text **naplňuje zadaný slohový útvar**, jedná se o úvahu. V textu jsou obsaženy **vlastní myšlenky a stanoviska** (např. *Na druhou stranu, strach před budoucností nutí nás nezastavovat se ani na chvíli, zdokonalovat se a dostávat znalosti, které možná budeme potřebovat. Je velmi důležité být schopnými se adoptovat k různým situacím a změnám ve světě, a proto zapomněli jsme, jak máme žít v tomto momentě.*).

Text **splňuje zadaný minimální počet slov**, obsahuje 350 slov a z větší části se zabývá tématem, které je uvedeno v nadpisu zadání.

Text je členěn na 4 odstavce.

V prvním odstavci očekáváme **vedení do problematiky**, které by nám mělo naznačit, jakým směrem se bude úvaha ubírat. Tuto funkci ale text prvního odstavce **nesplňuje**, protože se zabývá konkrétními příklady, jak si usnadnit život, **což se zadaným tématem souvisí jen okrajově a není jasná ani myšlenková souvislost s následujícími odstavci** (*Lidstvo se snaží co nejvíce usnadnit si život. Vymýšlejí se různé přístroje, které dělají všechno rychleji. Místo čtení knihy můžeme poslouchat audio knihu a zároveň řídit nebo uklízet. Místo sportu teď máme různé beauty salony, kde si můžeme udělat hezkou postavu nebo obličej za několik seancí...*).

Hlavní část textu (stať) obsahuje 2 odstavce. Pisatel se zde zabývá nejdůležitějšími složkami zadání a **vyjadřuje své názory, které však dokládá irelevantními příklady** (např. *Dneska nemusíme utrácet svůj čas a energii na různé nepříjemné věci jako nakupování potravin v obchodech, čekání ve frontách a tak dále. Koronavirová pandemie také urychlila náš přechod do digitálního světa. ... Blogery a celebrity ve sociálních sítích ukazují svůj skvělý zajímavý život, jak bydlí, kam jezdí, jak odpočívají. V sociálních sítích se ukazuje jenom ta pozitivní stránka, a my se snažíme dosáhnout stejného úrovně.*)

Čtvrtý odstavec je věnován **závěru**, ve kterém pisatel **vhodně shrnuje a zobecňuje** předchozí myšlenky, vhodně se vrací k základní tezi zadání (*V dnešní uspěchané době stále řešíme budoucnost, místo abychom plně prožívali přítomnost*) a formuluje řečnické otázky (*Ve dnešní uspěchané době je dobře zamyslet se nad tím, co je pro nás důležité. Možná to, k čemu se připravujeme se nikdy nenastane? Co, když najednou zjistíme, že jsme stejně nestihli to, co má největší hodnotu pro nás a pro náš život? Život se skládá z okamžiku, a okamžik je třeba nejenom plánovat, ale také prožívat.*)

Všechny **tři body zadání** jsou v úvaze v různé míře **zmíněny**, pisatel ale jednotlivé **body argumentačně nerozvíjí dostatečně**, což by bylo na úrovni C1 žádoucí:

- **příčiny současné uspěchané doby** (např. *Na druhou stranu, strach před budoucností nutí nás nezastavovat se ani na chvíli, zdokonalovat se a dostávat znalosti, které možná budeme potřebovat. Je velmi důležité být schopnými se adoptovat k různým situacím a změnám ve světě, a proto zapomněli jsme, jak máme žít v tomto momentě.*)
- **důsledky pro náš život** (např. *Lidem se zdá, že stejně nic nestíhají, že dělají nějaké věci nedostatečně. ... Lidé začínají žít v panice a úzkostech. Kvalita toho, co děláme začíná být stále nižší a nižší.*)
- **zda je důležité žít přítomností** (např. *Je velmi důležité být schopnými se adoptovat k různým situacím a změnám ve světě, a proto zapomněli jsme, jak máme žít v tomto momentě.*)

V textu úvahy **jsou využity** některé **stylistické prostředky**. Pisatel se obrací na čtenáře, udržuje s ním kontakt (např. *Ale pojďme se zamyslet o tom, jaké výhody a nevýhody má takový styl života.*). Používá

řečnické otázky (např. *Co, když najednou zjistíme, že jsme stejně nestihli to, co má největší hodnotu pro nás a pro náš život?*).

Text jako **celek je místy nekoherentní (nesouvislý)**. Je nezbytné se při četbě vracet a zamýšlet se nad tím, jak jednotlivé myšlenky a příklady spolu souvisejí a zda souvisejí se zadáním. Například tyto dva po sobě jdoucí úseky textu spolu nesouvisejí:

Místo sportu teď máme různé beauty salony, kde si můžeme udělat hezkou postavu nebo obličej za několik seancí. Ale pojďme se zamyslet o tom, jaké výhody a nevýhody má takový styl života.

Na jednu stranu, svět se mění každý den. Nevíme, co nás čeká, a proto je dobré dbát na budoucnost, přemýšlet o tom, co bude, když budeme starší. V současné době nové technologie velmi ovlivnily náš život.

Repertoár spojek a spojovacích výrazů je vzhledem k úrovni C1 **omezený**. Stať je rozčleněna na dvě základní části pomocí výrazů *na jednu stranu, na druhou stranu* a v textu jsou užívány běžné spojky (např. *jaký, který, co, jak, že, když, a proto*), složitější větné konstrukce pisatel téměř nepoužívá.

Interpunkce je použita **někdy správně** (např. *Nevíme, co nás čeká, a proto je dobré dbát na budoucnost, přemýšlet o tom, co bude, když budeme starší.*), **jindy chybně** (např. *Co, když najednou zjistíme... / Na druhou stranu, strach před budoucností...*).

Slovní zásoba neodpovídá rozsahem úrovni C1 ani zadání a je velmi omezená, obsahuje například minimum abstraktních substantiv, sloves vyjadřujících myšlenkový proces či hodnoticích výrazů. Objevují se též **chyby** (např. *dostávat znalosti, zamyslet se o tom adoptovat k různým situacím, ve sociálních sítích*).

Rozsah gramatických prostředků neodpovídá rozsahem úrovni C1 ani zadání a je velmi omezený. Tento nedostatek souvisí s faktem, že pisatel nerozvíjí složitější argumentaci, kde by se mohl sofistikovaněji vyjadřovat. Vyskytují se **chyby v deklinaci, ve slovosledu a v diakritice**, ale nejsou zásadní povahy (např. *je lepší využít čas / a proto zapomněli jsme, jak máme žít v tomto momentě / dosáhnout stejného úrovně / blogery a celebrity ve sociálních sítích*).